

૩૯૫૬

૧૪
૬૫

૨૪૨

સુરતની મોટી આગનું તોશન

રચનાર-બાપા બાપાલાલ ઇશિરાંકર
ઠપાવી પ્રસીધ કરનાર ત્રીભોવનદાસ બલબાઈ
માસતર સુરત દેશમાં લીમડાઓક.

દોહરો.

સુરતના વાંચો પ્રેમથી, અભિનો આ હાલ;
પાંચમાલ સુરત ચલુ, કહે છે બાપાલાલ.

આ ચોપડી સને ૧૮૬૦ ના ૨૫ માં આકર
પ્રમાણે રજીસ્ટર કરાવી છે.

સુરત.

“બોદાબક્ષ” પ્રેસ

એમ. બે. પાંચમાલા નાણાવટ-સુરત.

મવત ૧૮૬૫

સને ૧૮૮૬.

કિંમત ૨ આના.

સુરતની મોટી આગનુ તોશન.

બેડા બાઈ બુડતો તારેરે અંબેઆઈ પાર ઉતારેરે.

રાગ પરજ.

અરેરે અગ્નિએ અણધરું કીધુંરે, લોકને દુઃખનુ દીધુંરે (૨૬)
સવત (૧૯૪૧) ઓગણી પોસતાળીસે સુંદર અષ્ટતર માસ
શુદ્ધ (૬) છત્રે શનીવારે પડાવ્યો લોકને ત્રાસરે. અં

અરાધના ઇશ્વરની કરીને સારદા વસંતે સુખ
સુરત સહેગની રમયતને માથે દુનિયાને પ્રગટું દુઃખ. અં
સને અરાઠ નેવાસીની શાલે અપ્રેમ મહીનો કહેવાય

તારીખ છઠીએ અગ્નિમા ડોખ્યા લોકો, સુખે ખોલે હાથ હાથ. અં
બાગેળ ઉપર કાટપીટીઆની દુકાને અનગળ માલ
તાંહથી અગ્નિ પહેતા સળગ્યો મહુ બની ગયા ખેહાલ. અં

સાગના લાકડા શરર સળગ્યા તેના બડકા ઘણેરા થાય
કામર બરેલા સળગી ઉડ્યો ત્યારે હાથએ લાગી લાય. અં
એવામાં બુમરાણુ પડુછે બાગેળ ઉપર સાર

કાટપીટીઆનો કાટજ સળગ્યો એમ પડ્યા પોકાર. અં
પછી પોલીસને ખબર પડી તે આવી તેને ઠાર
તેની પૂઠે બંધાતાવા તરત થયા તમયાર. અં

બંધા આવ્યા પાણી લાયા છાંટવાની કીધી બહુ પેર
આગને પાણી અડકે નહી પછી સળગવામાડી ખેર. અં
તાર પછીતો સામીએળે જઈને લાગી જાળ

એકદમ તે સળગી ઉઠી ત્યારે પડી પેટમા કાળ. અં
એવામાં પવન નીકળ્યો જણાવીને જોર

સામી ઝાળ આવવા સામી ત્યારે લોકો માટે બકાર. અ.
 ત્યારે સહલોકો આપા પસાયા બાધ હવે વલે શી યશ
 અહીં આ પાણીનું જોર નથી આ જોળ બધી બની જશે. અ.
 ત્યાર પછીતો અભિમાનો ફેલાયો અપરમપાર
 તેની જોડે પવનતો વળી તરત થયો તદ્યાર અ.
 પુરવ પશ્ચિમ ઉત્તર દક્ષિણ લાગી જોળા આવ
 લોકો ધરમાં જઈ માન્ય થાંધે ને કરતા જોળા જોળ. અ.
 જોળામાં મુખેલાવાડમાંથી નીકળી બીજી આવ
 ત્યારે કોઈ કંઈક ને આજ હવે ને લેવાય તે લઈ ભાગ. અ.
 પછી કમેડીવાળા પોતીગવાળા સહ કરતા દોડાદોડ
 ઘન્યછે ફોજદાર નાનકાને ને ન મળે જોતી જોડ. અ.
 ને માલ તમને હાથે આવે તે લઈને તમે જાઓ
 અન્નિનુંતો જોર ધડું ને ખાર જઈ સુખીઆ યાઓ. અ.
 ત્યારે લોકો નીકળ્યા ધરથી ગયા દરવાજા બહાર
 કંઈક ખીચારા છાલી કુટે કંઈને આંખે આંસુની ધાર અ.
 પછી અંગડીવાડને કાંસકીવાડમાં પેડો અગતી અપાર
 ત્યાંથી લોકો જાયછે નાહસી કહો કહોની કરે બાધ વહાર અ.
 હમગડ વાડને પેડીલાંબોને નીકલ્યો ઉભે બજાર
 પોલીસ લોકોનો પેહરો ત્યાપાકો નવ વધવા દીધો લગાર. અ.
 દકાળ પોળની દશામાંથી સામી મસીદીઆસેરી સાર
 આવકનું દેર ત્યાં પકડી સુખડ્યાસેરી થયો તદ્યાર. અ.
 ત્યાંથી નીકળી હરીપરામાં અભિમાતા ઝડ
 આ જોળને સામી જોળનાં લીધા બંને પર. અ.

હાથપરમાં દુધભગાઇએ કાઢીછે બહુ પેર
 હાંક કુવા ઉધડાવીને પાણી આપ્યા ઠેરઠેર. અ०
 સુખવંતા દાક્ટર ગવરીશંકર જેને ગાલી હાથએ હામ
 મન્યછે જિમની બુધીને જે કરતાં પરમારથ શ્રામ. અ०
 પછે ગોળવાલાને ચકલે યદિને આગ ગછ ધેળી સેરી
 મરીમ ગુરખા ત્યાં રહેતા તા તે સહને લીધા. પેરી. અ०
 ત્યાંથી મળીફળીઊં લીધુ લીધુ વડા ચહેબનું દહેરું
 હાં આગળ પાંચ મર બચ્ચાછે ને આગળ પાછળ ધેરું. અ०
 ધાંચાસેચ રવાજાનો ટેકરો સરવે કીવો સાફ
 કંઠક પ્રભુની સ્તુતી કરતાં કંઠકે માગેછે માફ. અ०
 પારશીશિરી પ્રાન્ને કરી આગ ચાલી કાપડ બગ્ગર
 કાપડીઆ લોકો માલ કહાડે કંઠની આંખે આંસુની ધાર. અ०
 પરતાગીયાને સુખડીઆ સરવે કરેરે રહ્યાંત
 અરેરે પ્રભુ આ સુરે યવાનું કંઠકે પમાડો શાંત. અ०
 હવે બુધેનાવાડનાં આગમાતાએ વરતાળો કાલોકેર
 ગાડીવાગાના મકાન ત્યાંમહુ બાળ્યા ઠેરે ઠેર અ०
 હવે દાલીઆ શેરીનું નાકું એતીરામની દુકાન
 જ્યારે હાર એપકડી ત્યારે કંઠકે બન્યા બેભાન. અ०
 ત્યાંથી કંસારા લોકોને દીધો અગ્નિમાતાએ માર
 રંગરેજનેતો રાલા કરી કરયા ગાંધીને તારોતાર. અ०
 ચોકસી લોકોને ચીસ પડાવીને નેસ્તી તાં બાળ્યારે હાટ
 પંચોળીને પકડી લીધા કંઠકે રડેછે છાતી ફાટ અ०
 એમ ચાર દીસાએ અગ્નિમાતાએ કર્યુ બંકા જેવું કામ
 કંઠની આંખે આંસુ ચાલે કંઠકને મુખે શ્રામ. અ०

જાગરજાગ્યાનાં જાણણો જેને કર્યા રાધપતનાં કામ
 આગ વખત મહેનત ખડુ લીધી જેને વધારણું આપ્યાનું નામ આ
 ગરીબ પ્રજાની વારે ચડીયા ધરના કારોદાર
 પરસેવાની ગરીબો છુટે તે નવ મળે લગાર. અં
 કંઠકના બાળક એક બે દીવસ, પાંચા ન પાશોર અન
 વસ્તીના રસ્તાનું રૂપ એવરો ભામ્યુ ભવંકર વન અં
 ધાંચી ગાંધી ને ગોળવાળા, કંઈ સત્કાર સુતાર
 સોની ચોકસી દરજી કહીએ પકડી લીધા લુતાર. અં
 સુસતમાન ગરીબ ઘણાને કાએમ ન રહ્યું કંઠ
 હાથમાં ગાંસડાઓ લઈને નાસે જ્યાં જેની નજર ગઈ અં
 શોક ધરી કંઈ ધરના લોકો રડીયા મુકાને પોક
 ધામે ભાગ્યા હામે ભાગ્યા દામથી ગામ્યા કોક અં
 ખરાનપોરી ભાગેજો ચોસા લોક કરે ઉપાટ
 ગરીબતો ગભગામને બોલે આસો સહેરમાં વળીઓ દાટ અં
 હમારનો કંઈ ઉચી હવેલીઓ ચોટલાવાળી અપાર
 તમાંમ પ્રહરે થઈ કરીને પડીછે કારોદાર. અં
 કંઠના બળીઆ વળીઆ નળીઆ મળીઆ માણસની પેર
 દહવેદાવો દુનિયા પર દાખ્યો ક્યાં વરસનું વાળ્યું આવેર. અં
 જહાં જીવે હાં અગ્નિદેએ ફટકારે પડે ફાળ
 કહાં જઈને હવે નાહથી જઈમુ થાસે પ્રલેહકાર. અં
 વહાણના જેવાં પેટી પેટારાં તાળા દીધેલા તહાં
 તે સરવેતો બળવા લાગ્યા અગ્નિકેરમહી. અં
 માથ લોકોના ભારેભારે અગ્નિમાં બળી જાય
 નહે બાકુળ થઈ જીમો પાડે નજર નવ જોવાય. અં

મુખીટિન્દેન્દ સાહેબ જે સારા જેણે મહેનત લીધી બહુ
 કસિદર સાહેબ અહીં મળે નહી હું મુખેથી શું કહું. અ.
 સારે વાગડોના મેઘવર કહીએ પાણી સાથે કરે દોડા દોડ
 કસિદીમા કારમાં યઈ ખિસે ત્યાં કરતાં માથા ફેડ. અ.
 વેહેપાણી વીધવીધના રાયા થયું જગતમાં જાણુ.
 કોઇને સાબ નથી રાખ્યા ગરીબનો વાળ્યો ધાણુ અ.
 સેહેર મળે સુખમા નવ સુતા નાહાના મોટા કોઈ
 આ બળતુંભાઈ અધ્યાં આવ્યું એમ રમ્યન સરવે રાઈ અ.
 ભાગીજ ઉપર ચારે દીસાયે એમ બળી રહ્યુ ભરપુર
 વેપારી લોકો વલવજ કરતાં નીરખી જોયા નુર અ.
 મ્યુનિસિપાલેટીનાં માણસ મોટા જેની જુગમાં નહી જોડ
 આગ વખત મહેનત બહુ કરતાં જેમાં નહી ખાંપણુ નહી ખોડ અ.
 હરીભાઈ ચારપાસે ફરતાં પોલીસનું પાકુ જોર
 આગમાં કોઇને જવા નવ દેતા ચટદેહ પકડે ચોર અ.
 દીપોદી દીવના બહુ દાહ્યા લીધી રમ્યનગી તપાસ
 આગ ધણી બચંકર જોઈ તે પશુ પાંખ્યા ત્રાસ અ.
 દોઈ કપાલે કરદેહ બેઠા રોઈ રોઈ કહાડી રાત
 અ સરે પચીશે વરખાલ્યા પછે થયો પરભાત અ.
 બચંકર રવાનાનો ટેકરો ને ભાગીજ ખાવા ધાય
 જોઈ જોઈ સઉ નીસાસા મુકે મુખે ખોલે હાય હાય અ.
 ખાત્રીસે ખંડોએ ખોલ્યું ને અન લુટાયુ તેત્રીસ
 ઓગણચાલીસે રેલ મોટી આવી પીસતપ્તીસે પડાવી ચીસ અ.
 પીસતાલીસે ખીગાડ બહુજો ધર ખોલ ધાણુ ધરણુ
 ફનીયાનું કુખ નથી દેખાણુ ચતુરનાં ભાગ્યા ચરણુ અ.

મુખના કોઠેને સાબાસી આપુ કરવા પુનતા હામ
 મરીખના વર બાંધવામાંટે આપવા અડધાં હામ અં
 ભાંકર ભારે રેલ આવીતી મુરત મોરે અપાર;
 મુખના શીઠીઆ સહમળીયા સર્વો કર્યાતા વીચાર અં
 તેમ આગની વખતે સરવે મળીને કર્યો રડો વીચાર;
 ધનને એમની બુધીને જે કરતા પર ઉપકાર અં
 કંદની ઇયાદી ફરી સલામાં, હુસ અતીસે અપાર;
 કોઈએ હુનર પંદરે ભરીયા, કોઈએ બળે હુનર અં
 પારશી, ભાટીઆ, બાળને પારેબ, દીલનાં જે ઉદાર;
 રકનો રૂઠી ભારે ભરતા, ઉતમ મદદ અપાર આં
 સેઠ દીનસાળ પીટી પોતે, ધરમના હામમાં ધાય;
 સેઠ નસરવાનળ માણેલ પીટી દોરમસળ કૈવાય અં
 વરણવનદાસ નરોત્તમ નરમળ, મોટા માધવદાસ;
 વદરાવનદાસ પુરશોતમ પોતે, હેતે ઘણા હલાસ અં
 સેઠ કાવસળ દીનસાળ મોટા, તાળ તાપીદાસ;
 નસરવાનળ નવરોળ માહાલે, પ્રસીધ પોતે પાસ આં
 નારણદાસ રાજસંમતી કુપની, તેના સારે કરે વીખાણ;
 ઠકરસી મુળની કુપની મોટી, જેણે રાજ્ય પોતાનું માન અં
 સેઠ વદરાવનદાસ પુરશોતમદાસ, બાળ ઘણા જે જન;
 જેકીસનદાસ મુળ મોટા, જેરામ નારાયન અં
 અસલ આલખીતા આપણા હોય સહિષ્ણ, મદદ કીધી આવાર
 મુરતની આદત જાણીને, રૂપીયા આપ્યા દોઢ હુનર અં

હાથી આકૃતમાં આવેલા, એમને સમાન્યા સહના સૌક,
 પર ઉપકાર પરમારથ, ધન્ય ધન્ય મુખાર્જના સૌક અં
 શેહીઆ પી સહ સભા મળીને, નાણા અતીશે અપાર;
 તેપત હુન્નર નવરો બનીસ, તરત થયા તઈઆર અં
 જવેરીલાલ બીચીયામંકર આવ્યા મુળપત્રી ધાલી હામ
 બીરપ્રસાદ ત્રીવેકરી આવ્યા બીમલાઈ કીરપારામ અં
 સરકારી વકીલ સંતાયમલાઈ કરજે રહયતનાં કામ
 પર ઉપકાર પ્રીતથી કરજે શાસે જગતમા નામ અં
 હવે સુરતના શેહીઆ બતાવુ ત્રીચે લખ દેના નામ
 ગરીબ ગુરખાની મહેનત બહુ કરી જેને લાલી દમ્પત્તે હામ અં
 મીર જુલહીકામચાલીલાલ કાઢાવે મીર મુલામખામા કહેવાય
 સેઠ મુલામખાઈ મહેનત બહુ કરતા લાલી હુધિયા દયા અં
 બક્ષીસાહેબે બાલાસો કરી બહુ આણી મનમાં મહેર
 સેઠ દુવારકાંદાસજી મોટા ને કરતા સુખની પર અં
 જગજીવનદાસ જુગ જુગ છવો બહુ છવો મુકનરાવલાઈ
 આગ વખત મહેનતો કરોછો દયા લાલી મનમાંહી અં
 ટાઈને લાતો ગડદા પાકુ મુકી કહ થયા કચર માંસુ
 એવી રીતે અમિમાતા ટાપ્યા બહુ નીરવાણુ અં
 ગરીબતા ધરછો બેલી શ્રીદરી કરસો સુખ
 વારે વારે આવુ દુખ ન દેસો દુર કરોને દુખ અં
 હુતવાડી મેવાડો આગણુ રહુ સુરત સેહરમાં ઝાર
 મહીધર પગતી ધીઆસેશીમાં રહીએ તેણે ઝાર અં
 ઉપજ પ્રમાણે ત્રીપજ કીધી જોવાજોયા બેસ

કેરસીએક કથાઓ કરીએ કષ્ટ કરીએ જાદુનાં એલ અ.
 કવી જનને કરગરને કવીનો કાંકરદાસ
 જાદુ પ્રકાસની જુગતી જાણુ ગુણુ ગાય બાપાલાલ બાસ બા.
 આગે ને રાજ વાળ્યો તે ગાયુ, સાંભળતાં પોણેએ ફોડ
 બુધી થકી બાસ બાપાલાલ કહે બોલો ને ને શ્રી રથુછોડ અ.

ગરબી.

રાગ પરજની સાખી.

જુવો જુવોરે સુરતના લોક અગિયે જુલમ કરીઆ
 એને મુકારી કંઈને પોક દેખીને સઉ ડરીઆ

સાખી.

આગેતો હલાવીઉ હલાવું સુરત સહેર
 આવન વરસે બાજીને જેને વરતાવ્યો કાજોકર અગિ

સાખી.

કાટપીટીઆનો પ્રટ કહાડીએ ને લીધી સાખી ઓળ
 દુકાળપોળની દશામાડી, ત્યાં સઉ કરતાં ઓળા ઓળ અગિ

સાખી.

તનખા તેના ઉડીયા તે ગયા બુધેજાવાડ
 ત્યાં પાછુ થજગી ઉડીયું કોઈ કહે બાહ માલ કાઠ અગિ

સાખી.

ગરીબની ત્યાં વરતી ધણી મુસલમાનની સાર
 ખચકા લઈને બાંધતા ચાલે આંખે આંખની ધાર અગિ

સાખી.

શ્રીસોછે ત્યાં યોગણી રડતા નાના બાળ

શરમાર મુઝી જાયછે પાછી પડે પેટમાં શાપ અગ્નિ.
સાખી.

અગ્નિયાંબાળી નીસરયોને ચાલ્યો હોતે અજર,
નાકુ દાલી આ સેરીનું પકડી ચાલ્યે છે હારોહાર અગ્નિ.
સાખી.

કનસારા સહ કળકળે કાણુકે ની કરે ત્યાં વાર,
રંગેજનેતો રાણી કરી કરવા ધાંધાને તારોતાર અગ્નિ.
સાખી.

દાળીઆ સેરીને નાકે ભાતી કેવળરાંમ દુશીઆર,
નવું પરં બચાવડુ એક બળે રાખ્યો તથવાર અગ્નિ.
સાખી.

પાણી પ્રેમે પુરં પાડીયું બંધાનું તો બડું,
ઘેર ઘેરથી ગાગરા જરી સેરીસંથી આવેછે સહુ અગ્નિ.
સાખી.

હવે હગલોકવાલાની પોજે આંડવાયાછે ખાસ,
ત્યાં પાણી બહુ લાગ્યા જેની બુધ્ધીને સાખાશ અગ્નિ.
સાખી.

ત્યાં આવી જાગજગતખાંએ અપી રમયતને ધીર,
આ ભીતો તપે ઘણી તમે છાંટો ધણેરાં નીર અગ્નિ.
સાખી.

હવે ધધર ને કરગરંને અણી મનમાં ભાવ,
દુઃખ આવું ન દીછએ પાછો ઠેકણે વુ લાવ અગ્નિ.
સાખી.

મરીબનન મેલી પ્રભુ શ્રીહરી કરશે મુખ
રંક જલને કરણા કરી રવ નવ દેશ કાંઈ દુઃખ અભિ
સાખી.

મવાડી મેવાડો બલણ હું, કરીને કીંકરકામ
બદ્ધ કપટના મુકરી બાણ પ્રણામને આપાવાન વ્યાસ અભિ
ગરબી.

ગીરધારીરે વાત કહું તે વચારો—જો રાજ.

મુણે સજનરે લાગી સુરતમાં લાહે, લોક આમળ વ્યાપુળ થાએ,
જોઈ રજયતરે મનમાં હે મુઝાકે, દોણ દોણની વારે ધાએ ટેક.
સુલ.

દુઃખ પડ્યુ લોકાને ભારીરે, ઘણા રવેડે નરને નારીરે,
કઈ માબાપને પેણરીરે, જાન રડાંરે આંખથી આંસુ જાએ
લાગી લાગી સુરતમાં લાહે. ૧
મંબાનીરે બુચોતે બહુ પાડે, લાવો પાડી કઈક બરાડે.
કઈ લોકારે માલ પેતાના કાડે, બાંસ ગાંસડા બુઝ પછાડે.
સુલ.

કાગયા કમેડીવાળારે, આગ કરી રહી બહુ ચાલારે,
ઘણા લાલ પડી ગયા કળારે, લોક નાહસીરે જાએ ચારે દીસાએ
લાગી લાગી સુરતમાં લાહે. ૨
વાજે રણસીગારે રજયતને ગભરાવે, પીપો વાળાને પાણી લાવે,
માણસે કરેડરી મેહેનત કરે તેના કારે, આંધાં કયાં જઈને બુજાવે
સુલ.

મટપીટીઆનો કહાડો કાઢે, વાળ્યા સાક બજારમાં લાઢે,
 બીધા કંસારા ફેરા હાઢે, આખેલીરે તાંદાથી તે પથપજાએ
 લાગી લાગી સુરતમાં લાઢે ૩
 માંધી લેકોનારે જવાલાળ્યા માણ, ગોખવાળાના વાળ્યા ઘાણ,
 કાચડીઆરે કરે ગાડાના તાણવાણ, ગાડાવાલાને ચડીયુ માન.

સુલ.

જિમ ઉચલાથલ પાતીરે, ખાતવાલા કહેછે કાતીરે,
 આ આગ નથી કંદાતરે, વાણુ જનનરે ચરચર મ પે કાએ.
 લાગી લાગી સુરતમાં લાઢે ૪
 પોલીસનરે મદનને બહુ ખડો, આગ નથી રાખતો કો બાકી,
 હાસપીતાલરે આવીતારે વક, પડે તામી નાલી પોકી.

સુલ.

માંચી લોકોના બાળ્યા વગબારે, નાળ્યા અસાધ્યસુ હાતારે,
 ત્રીખોરનને કર્યા લલિતારે, નાણા રીતરે લેલચીવેલ હોગાએ.
 લાગી લાગી સુરતમાં લાઢે. ૫
 બાણા વધદનરે ખાધી દેને માના, કળી નવા દેહરાતો જનના,
 રાત્રુ વધદેરે કાઢ્યા આંખોના કાણા, માળીનીમાં વાણાસાના

સુલ.

ઘણી મીલકતો બાળી નાંખરે, કદ દબા જુવેરે કાખરે
 ગરીબગુરબાની દયા નાં રાખરે કદ અનનારે કુહારસ્તે રાજાએ
 લાગી લાગી સુરતમાં લાઢે ૬
 ગુણવંતારે ગવરનરે ઘાલી હામ, આવ્યા કરવા રહ્યતનાં કામ,
 મીસુનકટરે ખતાવે કામોદમ, નાસ પામેલી જગીયા તમામ,

ગુલ.

જોઈ ગવરનર કરે વીચારે દુઃખ દીન લોકોને અપારે,
મારે કરવી એમની વારે, મુજ વીનારે કોની એમને બચે
લાગી લાગી સુરતમાં લાહે. ૭

મલુ મારારે ફનીઆની વારે ચડજે અલ્પ છવનું રક્ષણ કરજે
આવીનંતીરે વ્યાસની રહે ધરજે, સહ જનના સંકટ હરજે,

ગુલ.

મલુ ધાન તમારું ધરે, સદા સ્તુતી તમારી કરે,
તારા આસરા તલે કરે, વ્યામ બાપાલાલ લાગે તમને પાએ
લાગી લાગી સુરતમાં લાહે. ૮

છંદ રાગ લલોત.

અરર એઅરે કોષ આ થયે, ગરીબ જાણના ધાણતો ગયો.
દીનસા તણી દુકાન માંહેતો. અરર એઅરે લાગીલાહનો.
દલાલ લોકની દુકાનને ધણી. અરર લાહેતો ગઈ તે બણી
મદીરા પાનનો ભોગતો લઈ તરપત થઈ કરી બજારમાં ગઈ
પંચોળી લોકની હારતા બજે, જન જેઠ કહે શી હવે વજે.
ખંખા પીપને પાણી ન મજે તે થકી ખરે બજારતો બજે.
અરર એ નરો આતે સું થકું. સુરતસહેરનું નાકતો ગયું.
અમિ દેસીતો આ થકી વળી, રવાળે ટેકરે ઝટ જઈ મારી.
રવાળા ટેકરે ધર બાબ્યાવણું કપાગીઆ તણી નવ રહીમણ.
વેડા અરણીયા લુટાપછે અતી, અરર દઈવરે આશી થઈ ગતી.
સુખડીયા લોકની શું કહું વલે. બ્રાહ્મણીઆ દુકાન બમકે બજે.
રણુકોડ બાપડો દુઃખીઆ થએ. નાજ તેહનો ઝટ બળી મએ.
બાપાસાવાળા નરમ થઈ બઆ, લુટ્યા લોકને તણી મજે દ્યા.

સામી ઝાળતો ત્રાજમાં બળે, પગતાગીઆ કહે શી હવે વસે.
 સુનીલાલને દુઃખ મન વસે, રાજી માહેરી દલામની જશે.
 સરખા તણા ઝાગતો મલ્યા, અતરો ઘણા આગમાં બળ્યા.
 બાઘીઆ તણું દુધ પી કરી, પારશી શેરીમા આગતો ફરી.
 ધામી શેરીના ધાણુ વાળીયો, કંઈક રંકને દુર તાળીયો.
 હાલ રેરતો મળવા ગયા, રામુ વધદને પ્રણામતો કલા.
 ધોળીઓ પરે મેહેરતો કરી, અભિદેવીતો અહીં થકી કરી.
 વરજદાસનુ મકાનતો બળે, જોષ તેહને દીલ કલકલે.
 ગોલવાળે ચકલે ઝટતો ગયા, દુકાળ પોળમાં આરીને રહ્યા.
 દુકાળ પોળમાં દકાળતો પડ્યો. કહાનદાસનો ધાટ બહુ ધડ્યો.
 મુરત જોસીનું ખાટુતો થયું, વામતુ વીનાતુ ધર બળીગયું.
 અભિ દેવનો કોપ બહુ થયો, બંબ પાણીનો છાંટોના રહ્યો.
 ઝો પ્રભુ સદા દુઃખતો હરો; વ્યામની વાણી દીલમાં ધરો.
 જાસ આપાલાલ ઝુણતો ગાયે, લલી લલી પ્રભુ લાગેછે પાયે.

ગરબી.

(કહાના બંસી બળધ મને ખીસરીરે, ઝો રાહ.)

મુરત શેહેરમાંતે આગે હદ વાળીઓરે,
 હારે મોટ મોટાનું ને નાગાં કુટે તાળીઓરે ૨૬.
 હારે સંવત ઝોગણી પીસતાલીની સાલમાંરે,
 હારે ચંદનર માસ મુદ છદ સની વારમાંરે,
 હારે કોપ થઇ બેઠોછે કંઈ કારમાંરે મુરત ૧.
 હારે કાટવીટીઆ દીનશાની દુકાન બળેરે,
 હારે પાણી બંબા વાલાતાં નવ મળેરે.
 હારે પોકાર પાડેને સઉ ત્યાં કલકલેરે મુરત ૨

- હાંરે તાપ સકતને અગ્નિ ખે મળ્યારે,
 હાંરે વાયુદેવ આવીને અંદર બળ્યારે,
 હાંરે કાટપીઠી આતે સરવે બળ્યારે. સુરત૦ ૩
 હાંરે ત્યાર પછી અગ્નિ ત્યાંથી ચાલીઓરે,
 હાંરે આવી ભાગેજ વચ્ચે માહાલીઓરે,
 હાંરે હાર ખે બાળુની ઝાલીઓરે. સુરત૦ ૪
 હાંરે ભાગેજ ઉપરને બભકા ગળેરે,
 હાંરે શારા ચેહેરનાંતે લોકો તાં મળેરે,
 હાંરે પાણી વિનાતે ત્યાં સહ ટલવળેરે સુરત૦ ૫
 હાંરે કધક માત્ર કાટનાંતે નવ ચુકતારે,
 હાંરે કાઢી રસ્તાની ઉપર ચુકતારે,
 હાંરે રણુ રણુસીંગા વાલા બહું પુકતારે. સુરત૦ ૬
 હાંરે દેના તંબોલીની દુકાન બળી બચછેરે,
 હાંરે રાત્ર બજ્યાવાળો અકબાયછેરે,
 હાંરે કંઈ દુકાનોનાં માત્ર લુગાયછેરે. સુરત૦ ૭
 હાંરે સામી બાબુએ સાકવાલા ઘણારે,
 હાંરે દલાલ ચુતિતેલાલ મકન તણારે,
 હાંરે દફતર બળીગયાંછે હેમનારે. સુરત૦ ૮
 હાંરે નાથાસાની દુકાન લગી આવીયુરે,
 હાંરે ત્યાંતો બંબાવાલાનું નહી કાવીયુરે,
 હાંરે લાવો પાણી કંટરાકટરને કાહાવીયુરે સુરત૦ ૯
 હાંરે ગાંચી આતમાતેરામ હલકા થયારે,
 હાંરે ઘરબાર દુકાનો સહ બળી ગયારે,

- હારે આવી આક્રનોનાં દુઃખો બહુ સહયારે સુરત૦ ૧૦
 હારે રેવડીવાલીતે જ્ઞેને રોલાઈ ગઈરે,
 હારે એતો આગ જ્ઞેવાને નવ રહીરે,
 હારે ખીમો પંચોલી ઘેર મળે નહીરે. સુરત૦ ૧૧
 હારે શોભાગઘ સુખડીયા સાથનીરે,
 હારે મોકાણ મંડાઈ કાટપીટીયાનાં કાટનીરે,
 હારે ગીરધર ઘાણી લુગવેછે ભાતનીરે સુરત૦ ૧૨
 હારે આગતા તનખા ચોગરદમ જન્યછેરે,
 હારે લોક જ્ઞેઈ જ્ઞેઈ ગભરાયછેરે
 હારે તેમ આગ ઘણી ફેલાયછેરે. સુરત૦ ૧૩
 હારે ખીજુ બુધેલા વાડમાં જંગીયુરે,
 હારે તાતો પાણી પાણી સહજે માંગીયુરે
 હારે ખીજ વારનુ રણશીયું વાગીયુરે સુરત ૧૪
 હારે મુસલમાનોતે માનતા બહુ કરેરે,
 હારે તાના ગાડી ઘોડા સહ ભાડે કરેરે,
 હારે એતો પછસા લઈને સામા લહેરે સુરત૦ ૧૫
 હારે ફણી વાલો મમદ કહેવાયછેરે,
 હારે લોકો નીતે ફણી બળી જન્યછેરે,
 હારે દારૂવાલાની આતસ બાજી થાયછેરે સુરત૦ ૧૬
 હારે કંસારા કાપડીયા છે ઘણારે,
 હારે તેનાં માલ કાઢવામાં નહી મણારે,
 હારે તેની કુકાન ઉપર ઘણાં જનારે સુરત૦ ૧૭

હારિ તીલુભાઈ ઝિતે તાણુ મારીયુરે,
 હારે આમ નહી આવે એવું ધારીયુરે
 હારે હારી હારીને પાણુ ઉઘાડીયુરે   સુરત૦ ૧૮
 હારે કાપડીઆ લોકો તે બહુ કલકલેરે,
 હારે આગ જ્ઞવાને લોકો બહુ મળેરે,
 હારે અઠાવાલાની દુકાનો સહ બલેરે.   સુરત૦ ૧૯
 હારે સામી હારનું તે હું શું કહુરે.
 હારે કાપડીઆતે બજો બહુરે,
 હારે ભગાસંકરનું કાંઈ નવ રહ્યુરે.   સુરત ૨૦
 હારે આતો મજુરી પાકવાની વેઠછેરે,
 હારે રૂપચંદ્રા બજારનાં શેઠછેરે,
 હારે મેઘા કરમચંદની હેઠછેરે   સુરત૦ ૨૧
 હારે ધન ધન મોતીરાંમની હામનેરે
 હારે પધસા ખરચ્યાં રધયતનાં કામનેરે,
 હારે વંધારયું ફેવલ નંદાના નામરે   સુર૦ ૨૨
 હારે હવે ઇશ્વરની પાશે માગું જોટલુરે,
 હારે દુઃખ દુનીઆને દેશો કોટલુરે
 હારે ગાયુ બાપુલાલે જોયું તેટલુરે   સુરત૦ ૨૩

ગરબી.

(સઈયર સીદને વળાવી મને સાસરેન્ને—રાગ.
 આગે જુલમ કર્યાંછે સુરત શહેરમાન્ને,
 કાપ કારમો કર્યાંછે ફેરમાન્ને—દેક.

ચર્ધતર સુદ છઠ મનીવારમોન્ને,
 મુકર બુધને મંગળ બારમોન્ને આ૦ ૧
 માછલીપીઠમો તખેલો પેલો બાળીયોન્ને,
 અગ્નિ ત્રણવાગે ભાગોળ વચ્ચે મહાલીઓન્ને આ૦ ૨
 દીઠાં ભડકાને પોલીસ સઉ આવીઓન્ને,
 બંબા પીપ પાણીનાં બહું લાવીઓન્ને આ૦ ૩
 છાંટો છાંટો પાણી એમ ભાખતાન્ને,
 પાણુ આગમાતા જરા નવ સાંખતાન્ને આ૦ ૪
 કાટપીટીઆ ફીનશાને ત્યાંથી લાગીયુન્ને,
 પછે ભાગોળનું નશીબ જાગીયુન્ને આ૦ ૫
 પાસે મધુપાન પીધુ પ્રેમથીન્ને,
 બાળવા માંડ્યું નજર નહી રહેમથીન્ને આ૦ ૬
 સામી ઓળ ઝટ સટપટ ઝાળીઓન્ને,
 કંઈક નારી તે માલ લઈ ચાલીઓન્ને આ૦ ૭
 પડે પાણીને હમકાર થાયછેન્ને,
 તેમાં ઝાળ ઉપર ઝાળ ચાલી જાયછેન્ને આ૦ ૮
 ચોગરદમ આગમાતા મહાલ્યા ઘણાન્ને
 આવ્યા ભાગોળને ખાધાં નેસ્તીનાં ચણાન્ને આ૦ ૯
 આવ્યો પવન તે જોર ઝાડું કરીન્ને,
 ત્યારે આગમાતા ચોગરદમ બહું ફરીન્ને આ૦ ૧૦
 ઘર મુકી જીવ બચાવા બહું જાયછેન્ને,
 તેમ તેમ આગ પુઝળ એમની થાયછેન્ને આ૦ ૧૧

- ઘણા છાપરા છળજી તે બળી ગયાંજી,
 કંઈના લાકડા બલ્યાને કરા રહ્યાંજી આ૦ ૧૨
 તાજી કરાવેલા તપો તપ ફટીઆંજી,
 ગોળી ઘડા ફટોફટ ફટીઆંજી આ૦ ૧૩
 કંઈની ઇમારતો હવેલી ઊંચી અડીજી,
 અંદર બળી એટલે લાંબી બીત પડીજી આ૦ ૧૪
 કંઈનાં વાંસનાં બાંધેલા બળી ગયાંજી,
 ગરીબ રંકના હવાલ ખોટાં થયાંજી આ૦ ૧૫
 રાંધ્યાં અંનજન કોઈ જમે નહીંજી,
 રખે બળતું આવશે આપણે અહીંજી આ૦ ૧૬
 જીવ ટાલવે સહ કાના ટલટલેજી,
 બાળક બુદ્ધિ બીચારા વલવલેજી આ૦ ૧૭
 બજાર બધું સારું રોળી નાંખીયુંજી,
 હરીપરામાં કોઈનું નવ સાંખીયુંજી આ૦ ૧૮
 ફેર કરમેને લીમડાચોક ચાલીઆંજી,
 આખા બજારમેતે અગ્નિ મહાલીયોજી આ૦ ૧૯
 વાણીઆ વેપરી લોકોતે ઘણા વલવલેજી,
 કરમે કાટલા રહ્યાંતે કલકલેજી, આ૦ ૨૦
 ગાયકવાડીમાં માર્યાંતાં જવા ચાડીઆંજી.
 તેવાં સહને મારી આગે કહાડીઆંજી આ૦ ૨૧
 સાણા સેકરેટરીને હું સું કહુંજી,

મંછારાંમ ઘેલાભાઈની મેહેનત બહુજે આં ૨૨
 રૂડા અમલદારો મેહેનતો બહુ કરેજો,
 રૂડી રઘવતોને સાર કરતા કરેજો આં ૨૩
 કોઈ અધિકારી કોઈ કરે ફાલતુજો,
 પાણુ આગ આગળ નથી ચાલતુજો આં ૨૪
 ગાંધી ગાંધીનાં તે ઘાણુ ઘાણુ વાલીઆજો,
 કંઈક જાણુનેતો કુનીયામોથીજો ટાળીઆં આં ૨૫
 હવે ધર્મિવરની પાસે માગું જોઈતુજો,
 સુખદેજો દુઃખ દીધું હોય તેટલુંજો આં ૨૬
 ગરબો ગાજો સીખજો સહ ભાવથીજો,
 વ્યાસે કીધો બુધ્ધીનાં બનાવથીજો આં ૨૭
 સુખ્યા સાંભળાથી દુઃખ દુર થાયછેજો
 વ્યાસ બાપુતે લાલ ગુણુ ગાયછેજો આં ૨૮

છપ્પો

સુરજ જેવું શેહેર-શેહેર લંકાના જેવી;
 હવેલીઓ ઝોળાઝોળ, તરતીએ સોભે તેહેવી;
 લાખીણા સુરતના લોક, સોક જોઈ તેના સમીયા;
 પુત્રીને દુધપાક, લાકુ લામેણા જમીયા,
 શોભા હેવી સુરત તણી શોકો જોઈ વીરમય થાયછે;
 વ્યાસ બાપાસાલ કહે બુદ્ધી થકી ગુણુ સહ હેના ગાયછે.

રાગ ગરબી.

નર ચતુરસજ્જન પરનારીસુ મીત કબુતવ કીલ્લો. એ રાગ.

- હારે જીવે સુરતમાં હુનાજે અગ્નીનું જ્વર બહુ ભારી.
 હારે જાને જીલમ થયો ગરીબાની વાત જરાનં વીચારી ટેક
 હારે દીનસાજની દુકાન સલગી તાંથી સામી જોજે જઈ વળગી
 એ નથી થાતી જરા અળગી જીવો ૦ ૧
- પાશે પીડાવાલાને પકડા, બહુ ગાધીઓના માલ બગડા
 સાથે પંચોળી લોકને રગડા જીવો ૦ ૨
- મુખડીઆ લોક મુરા કહાવે, કાહાડે માલજે હાથમાં આવે
 છાછરો ખરડીની લુટાવે જીવો ૦ ૩
- પસ્તાગીયાને પકડી લીધા, મમરા રોવો વાલા બીધા,
 માળી ચાલા કુલછાબ લેઈસીધા. જીવો ૦ ૪
- સરઈવા સપાટે ચાલા, સીસાઓ ટોપલામાં ઘાલા
 ગોલ વાલાનાં માટલા બહુખાલા જીવો ૦ ૫
- કનસારા લોકો કગ કળીયા, કાપડીયા તાકા લઈ પડીયા,
 ગાધી કહે ભોગ આપણા મળીયા. જીવો ૦ ૬
- કાગડી કહે આરોકોપ થયો, બજાર સરવેતો બળી ગયો,
 કોઈ બાપડો કોરો નવ રહ્યો જીવો ૦ ૭
- ઘાંચી લોકની બાળી ઘાણી, તેલ હીવેલ થયાછે ઘુલ ઘાંણી,
 એમ ચાર ટીસા ફરેછે મનમાની જીવો ૦ ૮
- જન જીવથી કઈક ગયારે મરી, આગે દાદા દેરાની જત્રા કરી.
 રામ વઈદના ગરથી પાછી ફરી જીવો ૦ ૯
- કહુ હરીપરાની દસા માઠી, ફરે કુદડી ચોગરદમ નાઠી.

એતો અમલદારોને નવ ગાંડી જુવો ૦ ૧૦

ઘણા અમલદારો ઘભરાતા, કોઈ માલ લેઈ દોડી જતા,
કઈ મારે ગપા કોખીમાતા જુવો ૦ ૧૧

શુભાચંદના કાગલ નવ રહ્યાં, કુલચંદકહે સા કોપ થયા,
વ્રજદાસનાં ઘરખાર બળી ગયાં જુવો ૦ ૧૨

આગે હરીપરામાં હુદનાળી, કઈ ટાંકા કુવા થયા ખાલી,
મોટી ઈમારતો બહુની બાળી જુવો ૦ ૧૩

કાસટ્ટી વાડને લીધો કટકો દબગડવાડને માર્યો ફટકો,
ઘણા અમલદારો કરતાં લટકો જુવો ૦ ૧૪

હરીભાઈ બહુ ફરતાં ફરે પાંચી વાસ્તે મેહેનત ઘણી કરે,
આગ દુસમન થઈ રહ્યત મરે જુવો ૦ ૧૫

ગાંધીજીકનાં રાઈમેથી તડતડતાં, બજે ઘરનળીઆ બહુ ખડખડતા
પીપ બંબા સાર મેમબર લડતા જુવો ૦ ૧૬

એમ આગમાતાતો બાહુ ફળી, મધુપાનપીને થઈ મતબાળી,
ગરીબ તવંગરને કીધા ખાલી જુવો ૦ ૧૭

તમે સાંભળજો નાહાના મોટા, કપાસીયાવાલાને આવ્યા ટોટા,
કંક જનને લેવરાવ્યા દારીલોટા જુવો ૦ ૧૮

હવે દુઃખ પ્રભુ તમે નવદેસો પાછળ વાગે કમેટીની ઠેશો,
વ્યાસની વાણી રૂદ લેશો જુવો ૦ ૧૯

એમ ગુણવાસ બાપુલાલ ગાયે, હવે ઈસવર તમે કરજો સાચે,
અવે દયા કરજો સાંતી થાય જુવો ૦ ૨૦

છત્રપો.

ધન્ય માત ને તાત, પુન્ય ઉપર છે પ્રીતી;
 ધન્ય માત ને તાત, રૂડી જેની છે રીતી;
 ધન્ય માત ને તાત, સદાવ્રત સારા આખ્યાં;
 ધન્ય માત ને તાત; દુખ ગરીબના કાખ્યાં
 કરે કામ કંઈ છોડીધા; દુખ વેડી બહુ દેહને;
 ગુલામભાઈ જીવે ધણું આશિષ દર્શીછું એહને.

તેખરે ઊતારે રાજા ભરથરી જો રાહ

અગની માતાએ આણ્યટ કર્યુ, બાળ્યુ સુરત સેહેરજી
 દુનીઆને દુઃખ દીધુ ઘણું, કર્યો કાજો આ કેરજી અગની.
 સવત ઝાગણીસ પીસતાળીસે, સુદ ચઢતર માસજી,
 તારીખ છડીએ છટકીયા, કર્યો ઘરોનો નાસજી અગ ૧
 દીનસાની દુકાને લાગીયું, બાળ્યો કાટ અપારજી,
 અરેરે આતે સુ થસે, પાંણી પાંણી પોકારજી અગ ૨
 ભાગોળે ભડકા ભલા, દીઠા પોલીસે સારજી,
 રણસીગા રણ વાગીયા, આવ્યા બંબા તઈઆરજી અગ ૩
 ખીપ પાણીના ઝડ સટ દેઈ, આવે અપરમપારજી,
 લંકા જેવુંરે લાગી રહ્યુ ચાલે પાણીનો મારજી અગ ૪
 સાગ સીસમ બળે ઘણા, લાગે સુદર ખેરજી,
 આગને પાણી અડકે નહી, કઈક વરસનુ વેરજી અગ ૫
 મધુપાન પીધુ પ્રેમથી, તારે આવ્યુછે જોરજી,

ખનનને તેડી લાવીયા, નવ જાણાચો અંકારજી અગ ૦ ૬
 પછે સામીઓળ પકડી લીધી, ચાલે જાળપર જાળજી,
 મહાકો જોઈ વીસમે થાયછે, આણે ઘરનો બહુ કાળજી ૭
 બંગડી વાડમાં બુમો બહુ, રૂવે નરને નારજી,
 હાય હાય આતે સુથયુ, લાગે બહુ ભયંકરજી અગ ૦ ૮
 એમ ચારે દીસાએ અગ્નિ ચાલીઓ, બાળ્યો બધો બખરજી,
 પંચોળી પકડયા પસ્તાગીઆ, ગાંધી કર્યા તારોતારજી અગ ૦ ૯
 નેસીને નરમ પાડીઆ, મુખડીઆનો સહ સાથજી,
 ચોકસીને ચોકસ કર્યા, ઘડયો લુવારનો ઘાટજી અગ ૦ ૧૦
 કનસારા કલકલે ઘણું, કાપડીઆ કહે કોપજી,
 ઝાઝો જીલમ એમ અગ્નિનો, ટાંકાયયાકઈ અલોપજી અગ ૧૧
 ગાંચીનો ઘાણ વાળયો ઘણો, બાળયા તલ દીવેલજી,
 કોઈને કહેવા જેવું નથી રાખીયું, જીવોઈસવરનો ખેલજી અગ ૧૨
 માતા મહાદેવ મુકયા નહી, નમુ કાહ નમાનજી,
 આગે એમ હલાવીયું, ગયા કંઈકનાં ભાનજી અગ ૦ ૧૩
 કોઈ કોઈ નીવાર મળે નહી, જાહા જીવેતા લાયજી,
 કઈ ઘરખાર મુકી જાયછે, જયા જેનાથી જવાયજી અગ ૦ ૧૪
 આમ ભયાનક થઈ રહ્યા, શુરતના જનજી,
 ભે. મી ભયાનક થઈ પડી નવ પામયા કઈ અનજી અગ ૦ ૧૫
 મેમખરો મેહેનતો બહુ કરે, બાંધી કમર કસજી,
 કોઈ કોઈની હદા ગણે નહી, લેવા અજેરો જસજી અગ ૦ ૧૬

ધન કૌંઠદાર નાહાનાભાઈને, લે રઈયતની તપાસજી,
 હાથામાં ઝોછું આવે ઘણું, જોઈ થાય નીરાસજી અગ ૧૭
 કંઈકજાણુ રડતાં જાયછે, આવે હાથમાં કાળજી,
 બચકા બગલમાં ઘાલીયા, કંઈને કહેડેછે બાળજી અગ ૧૮
 ધોર ભયાનક થઈ રહ્યું, સુરતનો દેખાવજી,
 નારી કહેછે કંઈને, છોકરાનો હાથ સાવજી અગ ૧૯
 કંઈક કહેડે ખાધે બાલક લઈ, ચાલીજાયછે નારજી,
 અરેરે મળુ આ શુંકરે, આખે આંસુની ધારજી અગ ૨૦
 દુઃખ અમલદાર દેખીને, રઈયતનું અપારજી,
 કંઈકિબંબા આગમાં રડી ગયા, કર્યા વરોદરે તારજી અગ ૨૧
 ખબર પડીછે દીનસાજને, સેકરેટરી તાં ડેવજી
 પાટી ગેરીસનની મોકલી, સાથે બંબા બેયજી અગ ૨૨
 બારવાગે રાતે ઉતરા, લોક દીઠા સ્ટેસનજી,
 તે જોઈ વીસમે પામીયા, દલગીર થયા તેતો મનજી અગ ૨૩
 તેમને પાણુ મદત સારી કરી, કર્યા પ્રજ્ઞતા કામજી,
 ધનછે અમલદારને, રૂડી ચલાવે હામજી આગ ૨૪
 ધન નેકી આ રાજને, સદા રહોરે અખંડજી,
 કરગરી કહી સરકારને, કહાડજો આગની જડજી અગ ૨૫
 ઈસવરને હવે કરગર, હાવુ નવ દેસો દુઃખજી,
 હુરંક ઉપર કરાણુ કરી, સદા પમાડો સુખજી આગ ૨૬
 હુ તરવાડી મેવાડો ભ્રામણુ કવી જનનો દાસજી,
 અદુ કપટની જુગતી કર, કહે બાપુલાલ વ્યાસજી આગ ૨૭

માણે સોનાનું છ બેઠકું રે છલ છળીલા છોગાલા એ રાગ
 સહ સાંભળો સજન વાણીરે, રાજસભાનાં ધનલોઠો
 કલેકટરે દયા બહુ આણીરે,—રાજ
 સાણાં સેકરેટરીને બોલાવ્યારે,—રાજ
 નનુંમીયાતાં આવ્યારે, —રાજ
 તમે ધરમનું કામ ચલાવોરે, —રાજ
 મેમ્બરને આ મંત્રણ કરાવોરે, —રાજ
 જોને વાત હઈએ ધરાવીરે, —રાજ
 સહ સાહુકાર કમેટી બોલાવીરે —રાજ
 સરવે સભા ભરીને બેઠારે, —રાજ
 રઘયતની ચીતાંમાં પેઠારે, —રાજ
 જસવંતા જગજીવનદાસરે, —રાજ
 આવ્યા દાહ્યાભાઈ તેની પાસરે,—રાજ
 આપણે કરો પુનના કામરે, —રાજ
 આવે રઘયતને હામરે, —રાજ
 કરો મદત સરવે પાકીરે, —રાજ
 તવ રાખવું કંઈ બાકીરે, —રાજ
 બોલા કલેકટરને વારરે, —રાજ
 નામદાર ગાયકવાડ સરકારરે, —રાજ
 આવ્યા રૂપીઆ પાંચ હજારરે,—રાજ
 નામદાર નવાનગરનાં જામરે, —રાજ
 એક હજાર આપ્યા આ હામરે,—રાજ
 ઠાકોર સાહેબ ગોડલના કહેવાયરે,—રાજ

આપ્યા હજાર રૂપીઆ આહેરે, —રાજ
 સેઠ સોરાળજી દલાલરે, —રાજ
 આપા પાનસે આણી વાહાલરે, —રાજ
 મીસ્તર બેઈન્સ કલેક્ટર ભરચનારે, —રાજ
 સો આપા સાંભળી મુચનારે, —રાજ
 આતો દેસાવરના સહુરે, —રાજ
 હવે અત્રેની મદત કહુરે, —રાજ
 કમીસ્તર સાહેબજી કહેવાયરે, —રાજ
 ખસે આપ્યા લાવી દયાયરે, —રાજ
 મીર ગુલામઆપ્યા ખાનઆહુરરે, —રાજ
 ખસે લખી આપ્યા હળુરરે, —રાજ
 સો આપ્યા સર્ઈયદ જુનરે, —રાજ
 પોલીસ મુપરીટેનડરે, —રાજ
 સેઠ એદલજી પાલનજી લાલકાકારે, —રાજ
 કોઈને ખોલ ન કહેવા વાંકારે, —રાજ
 જગજીવનદાસે જસ લીધારે, —રાજ
 જેને ગરીબોના કામ બહુ કીધારે, —રાજ
 સેઠ હેદરઅલી કાસમજીરે, —રાજ
 સરજન નરીમાનજીરે, —રાજ
 દેસાઈ હરરાય સારારે, —રાજ
 સેઠ બેચરભાઈ ગણેસવાળારે, —રાજ
 શેઠ મુકનરાય મણીરાયરે, —રાજ
 જેને રઈયતની ધણી દયાયરે, —રાજ

સેઠ મનચેરજી દાદી શેઠરે,	—રાજ
બરખેરજી વકીલ સમેતરે,	—રાજ
મીસ્તર બેરેટકલમ સાઈરે,	—રાજ
સાથે ડાક્ટર દોસાભાઈરે,	—રાજ
જરવીસનો જસ જનખોરે,	—રાજ
મી. મંચેરજી કોલા પ્રમાણોરે,	—રાજ
કુવરજી સખાવાળા સુરારે,	—રાજ
આદરજી પુન વાતમાં પુરારે,	—રાજ
દાદાભાઈ જેલર સારરે,	—રાજ
કાન્નાભાઈ વકીલ નીરધારરે,	—રાજ
સેકરેટરીએ કલમ સાઈરે,	—રાજ
જેડે મંછારામ ઘેન્નાભાઈરે,	—રાજ
છે દીનસાજી દાક્ટરરે;	—રાજ
પાલીસ ઈન્જનેરરે,	—રાજ
શેઠ દુવારકાસ લલુભાઈરે.	--રાજ
ઈશવરદાસે હા કહ્યું તાંહીરે,	—રાજ
દોલતરામ સમપતરાંમરે,	—રાજ
નાનાભાઈ કરતા રઈયતના કામરે,	—રાજ
સુલાખદાસ પરસોતમરે,	—રાજ
ભાનુશંકરની ખુધી અગમરે,	—રાજ
યાકોરભાઈ ચકાવાળારે,	—રાજ
ફેળુલાભાઈ મુછાળારે,	—રાજ
મોસફઅલી કાદરરે,	—રાજ
સાથે બેરામજી દાક્ટરરે,	—રાજ

શુભાખદાસ વકીલ કેવાયરે, —રાજ
 હંધનાથજી વારે ધાયરે, —રાજ
 દારાસાજીને ધન ધનરે, —રાજ
 જગનનાથના નિરમળ મનરે, —રાજ
 રડા વકીલ ગહ્યાભાઈરે, —રાજ
 કામ કરતા સહિ ધાઈ ધાઈરે, —રાજ
 સહિ લાવતા હૃદયે દયાયરે, —રાજ
 વ્યાસ બાપાલાલ ગુણુગાયરે, —રાજ

ગરબી.

(૨શીયા મને જાવાદીજે—રાગ.)

જીવો આગના લક્ષણ ખોટા, કંઈને લેવડાવ્યા દારીલોટા ટેક.
 એણે ફેર ફૂંક્યો બહુ કારમો, બજારને મંગળ બારમો,
 ઘણા જાણને આવ્યા ટોટા—જી. ૧
 આગ દીનસાને ત્યાંથી લાગી, હારે રંજનને ભીખોમાંગી,
 કંઈને વળાવ્યા લંગોટા—જી. ૨
 ભાગોળે ભભકા બળતાં, હારે જનજોઈને કકળતાં,
 જોવા આવેછે નાના મોટા—જી. ૩
 લાવો લાવોને ભાઈ પાણી, અહીં થઈ જાયછે ધુલાધાણી,
 બજે ઘર કુટે પાણીપર પોટા—જી. ૪
 જીવો કાટપીટીઆ અહીંઅડીયાં, એ દુસમનથઈ ને નડીયાં,
 ઘર બજેછે મોટાં છોટાં—જી.
 હારે હવે શરિવલે થવાની, બાઈ મારી ચોળી બળીજવાની,
 નીકળે અગ્નિનાં ગોટે ગોટાં—જી. ૬
 હારે આગ ચોગર દમતો જાયે, હારે મારી થર થર કંપે કાયે,

બળે લાંબા વાંસનાં સોટાં—જી. ૭
 માફકાર કહે જીવકોરને આપ, ઘેર નથી કીકાનો આપ,
 હારે એ કાં જઈને તે ચોંટયા—જી. ૮
 એન જીને છોડુ રહે, તીજ્જેરીની કુંચી ન જડે,
 પાછા છોકરાં માહુરાં રોતાં—જી. ૯
 બાઈ માલ મુકી કેમ જવાયે, કાટખીટીઆની આ લાયે,
 એ ઘણા કરતાં તાં કોંટાં—જી. ૧૦
 એા એન બળસે મારી સાડી, કાટખીટીએ મોકાંણ માડી,
 બળશે કંઠના ધોતીજીટાં હાં.—જી. ૧૧

[જીવકોર કહેછે.]

જીવકોર કહે કંઠ તારા આવે, બગલમે બાધી કંઈ લાવેરે-ટેક.
 નવ જોલીય હમણા કાંઈ, કશી વાતજ પુછીશ નાહી,
 નીકર તને એ દબાવે—જી. ૧
 જો એના મનમાંછે ઉતપાત, એને કહીયતો મારશે લાત,
 બાંધજે ગાંસડી તને ફાવે—જી. ૨
 એાએન થારો જોવિંદજીનું ગમતુ, ચીતનવરાખીરા કાંઈભમતુ
 જડ કરજે તુંતો હાવે—જી. ૩

(પુરૂષને નારી કહેછે)

નારીએ કંઠ દીઠોને રોતી, પડે આંસુ જવા મોતીરે ટેક.
 મારાં વાહલા તમે ક્યાં ગયા, આવેલા ક્યાં બેશી રહ્યા,
 હુતો વાટ તમારી જોતી—ના. ૧

હારે મને પડતી ફટકાલે ફાળ, ઘણા ઘરનો થાયછે મળ,
હવે નવ થાવું જરા ખોટી ના.—૨.

હારે ખાંધ્યા ગાંસઠા સટપટ, નીકળજ્યારે ઘરમોથી તે ઝટ,
આંખે આંખુ જતએ લોહોતી ના.—૩.

હવે દામોદર દયા રાખો, હારે ગીરીવર ધારી કંઈ સાંખો,
નવ મારવી આવી શોંટી ના.—૪.

હારે વ્યાસ બાપાલાલ ગુણ ગાયે મહુ લાગે તમને પાયે,
કરી નાંખીઆ સઉની જોટી ના.—૫.

આગગાડી વીશે કટાવ છંદ.

રહ્યતને રૂંઠે ભારી, ઘન્ય આગની ગાડી આવી, ટેક.

અગનગાડી ન જાય આડી, આશ પાશતો જોલે જાડી.

બુધવંતીને આર પછડાં, વચ્ચે બુગણાં તેમાં ધુમાડો,

ઉડે આડો સળગે જાડો, મોટા પાઢોમાં ફેડફેડતી.

સહસહ સહતી, કટ કટ કટ કરતી ધરાધર ધરતી, ધમધમ ધમતી

શીશુલની જોલે વાંણી, લક્ષ્યા લોહને લાવે તાણી.

જુગતી જાણી ભરતો પાણી ઘોળી ધન્ય ધરે નાડી જતએ,

દાહતે ઘોડે. ચાલે જોડે નહી પકડાએ,

લીલી ધન્યએ ધીમે ચલે મોટી મદમજ જેવી મહાલે

લાલ ધન્યએ ધરે ઉભી રાખે, ભલુજ ભાગે જ્યાં રહેસન

ખડુ ખારીએ પહેલી ખીજ બેસે રીજ.

દીક્ર લેતાં જવાબ દેતાં, હુકમ લેતાં ખડખડ ખડખડ ખડખડ
ધીનીકીટી ધીનીકીટી ધમ ધમાટ શડ શઠાટ સરરર,
રરર એ શોભા નેઈ

કવી હજારામ મન ભાવી ધન્ય આગની ગાડો આવી. ૧

છાંપો.

ધન ધન સુરત આ સહેર, પેર સહ કોની કરતા,
કરે પ્રતારથ કામ, હામ હામ હામમાં ધરતાં,
કરે ભોજન નહાતા ભ્રાત, જતા તોડેછે જાઝી,
જેનો સદા જીવ આજીવ, રાખતા સડને રાજી,
તમ ખાવે પીવે ખરચવે, ચતુરાઈ ચલાવેછે સહી,
વ્યસા ખાપાલાલ કેહે બુધીથી, જેવું આગ આગળ ચાલે નહી.

કવિત.

સાગી, અતિ, મોટી આગ, છાંટવાનો નાશ્તો સાગ
ખળયા તેથી કહભાગ હતા જે સોહામણા,
બોહસીએ અતિમોટા, બની ગયા છેડ છોટા,
નેઈ દ્રવ્ય કરા ટોટા, થઈ ગયા દામણા,
ભાગળની બે આળ. પારસી સેરીની પોળ,
પછી ખાધો ખુમ ગોળ, આગેતો આનંદમાં,
આગ આજીવવા માટે. રસીએતો નાંખી ઠાંકે,

પાંજી લોક ખુબ છાંટે હામ ધરી મનમાં,
તેલને દીવેલ ઘણા, કપાસની નહી માણા,
નેસ્તીઆ કરા ચાણાં, બળયા ખુબ આગથી,
જોઈ એને સર્વ લોકો, મેલે છુટે માટે પોકો,
વ્યાસ કહે માટે ઘોકો, લાગ્યોછે દુર ભાગ્યથી,

જા હુ ક પ ટ મ કા સ .

ભાગ ત્રણ આ ચોપડી બતાવનાર વ્યાસ બાપાલાલ
ધંધાકરની પાસેથી મહીધરપરાની ગીયાશેરીમાંથી રાકડી
કીંમતે મલસે તથા શુરત નાણાવટમાં મનચેરજી જમશેદજી
પોસવાળાને તાંથી મલશે.

ગાદર પખર.

આ ચોપડી મુસ્ત મનીસ કર જીદામ લાલચવાળી
ચુડી ચોરીન રેકર.

વીસાસ નીકમલાલ હજિરા કર અમદાવાદ ખાડીવામ
મુતારવાળી પોળ. તમા મનચેરછ જમચેરછ પોતવાળાને
વધોચી મળશે.

માસિક અલખ ચોપાનીયુ પરસે ચાર આના.
'મુસ્ત બિદાબક્ષ' છાપખાતુ એમ. એ. પોતવાળા નાણાવ.

